

AMICULU FAMILEI

DIARIU BELETRISTICŪ ȘI ENCICLOPEDICŪ-LITERARIU CU ILLUSTRATIUNI.

Din scrierile inedite alui SIMEONŪ BĂRNUȚIŪ
BCU Cluj / Central University Library Cluj

II.

Cu privire la jureprudență.

(Urmare)

Mai în urmă avuțiile cele adunate cu nedreptulă din totă lumea iau coruptă pe Romani și iau orbită, atunci poterea sau aliată cu fărădelegea și cu obscurantismul, statul sau îngropat, aristocrații au triumfat de plebe, și așa genul romanilor, cea ce se făcuse domnitoriu prin armele și legile republicei, sau făcută șerbă.

Precum sau fostă desvoltată în republică legile și instituțiunile acele înțelepte, cari șerbesc și astăzi de model: așa din contră acuma sau organizat despotismul cel mai uricios, sau introdus dreptul pumnului, că cel ce era mai tare, acela era mai mare și avé dreptate; sau introdus feudalismul, în poterea acestuia, țeranii teneu moșiile ca feudă dela nobilii cei mai mici, aceștia ca feudă dela nobilii cei mai mari, dela principii, aceștia ca feudă dela Împăratul, și Împăratul teneu împărăția iară numai ca feudă dela alții, în acestă mod, în totă Europa nu era nice un proprietariu, nice un om liber; toți erau servi, cu Împăratul cu Papă cu tot, care încă nu era atunci nemic mai mult decât un mare *servus servorum* în totă însemnătatea cuvântului. Aceste lucruri de rușine aveau apărători, cari le susțineau cu poterea iară învățării cei lingușitori le apărau cu erudițiunea sub nume de *drepturi istorice*; în totă nôptea evului de mijloc dreptul naturale

n'au avută nici un apărătoriu, numai înainte cam de 200 de ani au începută umanitatea Europeană a se deșcepta din letargia, Hugo Grotiu au luat în apărare dreptul naturale în contra celui istoric, adecă în contra poterii arbitrarie; de aci înainte luminile sau respândit totu mai mult, amicii dreptului încă au începută a se înmulți, a se încorăgia, sau formată iară două mari coalițiuni, una de cătră aliații dreptului naturale, celui desprețuit și încălcat de atâta seclii, cealaltă de cătră aliații dreptului istoric; lupta au erupt în resbelu apert în revoluțiunea franceză, care n'au fostă decât resbelul dreptului naturale în contra dreptului istoric și a celui pozitiv.

Regii și aristocrații au ajunsă a fi strimtorați, căci poterea trecuse în partea revoluționarilor, și erau se o pėrdă pentru totu-dé-una; ce se făcă; ei făcură apelul la poporă ca se se înescă cu regii în contra revoluțiunii, și mai la urmă în contra fiului celui necredințios al revoluțiunii în contra lui Napoleone, le-au promisă drepturi și constituțiuni omenești, liberali, poporale sau luptat pentru aliații dreptului istoric, dar sau înșelat, căci drepturile și constituțiunile promise nu li sau dat; acum dară nemulțumirea cu atăt sau făcută mai universale, cu cât sau respândit mai tare ideile liberali prin revoluțiunea franceză. Europa sau desbinat de nou în două partite mari, și inimice de mörte, în partita *absolutiștilor*, cari

să numescū altm. *servilii* și *reacționarii*, și în partita *constituționalilor*, cari altm. să numescū *liberalii* și *revoluționarii*.

Care parte va rămâne învingătoria, care merită victoria și care câtă dreptate are, nu suntem competentii a judeca până ce nu vom cunoscere jureprudența cu fundamentul; dar' să urmăim lupta mai încolo.

Reacționarii se luptă pentru dominațiune absolută, revoluționarii se luptă pentru libertate, lupta este un război exterminatoriu, o luptă pe moarte; nu mai este nici o speranță de împăcare. Reacționarii dicu: acum se uie nici-odată; se stingem totă libertatea de pretotindenea, căci dacă va rămâne numai o schinteia undeva, cea poate să aprindă iară totă lumea și să ne topescă; dreptul nostru istoric nu poate fi securu fără numai dacă vom suprema dreptul natural de tot și pretutinde; numai în puterea cea absolută mai este mântuirea pentru Europa: numai în înțelepciunea și în dreptatea gubernielor consistă fericirea poporilor; numai susținerea, și restabilirea privilegiilor aristocratice este singurul și cel mai securu balandă al tronurilor; să luăm îndereptu dară tote concesiunile, cari le-am fostu datu poporilor mai înainte, fiindcă acele sau fostu datu numai de frică și de nevoie, și fiindcă experiența au arătat a fi periculoasă; să redicăm dreptul poporului fiindcă nu se unește cu dreptul cel divin al monarhilor; pressă revoluționară ad. liberă se o aducem la tăcere cu spaimă și cu cutremur, iară opiniunea publică se o conducem noi de sus din cabinete și din camarille!

La auzul acestor amenințări revoluționarii sau spaimentat, dar' nu sau descorigiat; revoluțiunea francesă din Iuliu le-au inspirat nou coragiu, și în 1848 se părea că victoria va rămânea pe partea lor, însă reacționarii sau arătat mai măestri și de astă-dată, pușin sau luptat, însă viribus unitis și în scurtu au potut să cânte iară imnul reacțiunii:

„Si variant morbi variabimus artes,
Mille mali species, mille salutis erunt.

Dar' cari sunt artele acele, cu cari reacționarii salvară lumea de revoluționarii cari erau să o restorne cu fundul în sus? iacă cum ni-le spune Gazeta de Milanu din 1853 Nr. 4. 3 Jan.

Cea dintăiu fu inimosul act al lui Ludovicu Napoleone, care preveni revoluțiunea demagogică, și cu pușină încordare de poter și cu pușină sânge rescumpără Francia de jugul anarhiștilor.

A doua fu puterea și credințioasa alianță a Rusiei cu Austria, alianța formidabile, care aruncă spaima în partita răsturnătorii.

A treia fu loialitatea, valoarea și disciplina oștilor, cari merită a fi numite salvatoriele societății.

A patra și de cea mai înaltă importanță fu liga potențielor catolice: Austria, Francia, Ispania, Neapolea spre a restabil guvernul pontificu în Roma, prefugându de-acolo funesta tiranide a Demagogilor.

Cu aurora cea dintăiu a anului 1852, continuă corespondentele reacționarii, să aud în marele imperiu al Austriei căderea constituțiunei din 4 Martiu 1849 și acesta fu o lovitură decisivă cu care se resturnă de-odată parlamentarismul, acestu idolu al tuturor utopiștilor, alu tuturor fanaticilor, alu tuturor înșelătorilor. Omenii începură a înțelege, că acum au trecut timpul susurărilor și cumcă se începe o epocă de mari proiepte, și de politici adevărați. Potentea reacțiune, restaurându monarchia absolută avu singura fortună de a da lumii o sumă de principii marini-moși și activi, pecându din contră parlamentarismul n'au făcutu decât răle, că elu au restrinsu pe monarhi cu constituțiunea, prin acesta le-au luat totă puterea, totă voința, elu au periclitat alianțele și națiunile cu crizele cele multe ministeriale, și în urmă în locul politicei celei adevărate a cabinetului substitui drama scenei și a tribunei.

Așa dominiulu demagogiei la care putea să ajungă. Demagogia în 1848 fu perdut pretutinde în 1852: în Francia fură oprite comitatele electorale, restabiliți titlul de nobilitate, fură creați ministrii de stat și de poliția generale, fu rechiamată decorațiunea legiunei de onore; presa fu înfrănată cu autorisațiuni preventive din partea guberniului, cu cautiuni grele și cu supresiuni după două condamnate luate în doi ani; deliptele politice sau datu iară la tribunali poliției corepționali în totă Francia și în colonie, regemele monarchic fu introdus în locul republicei mai cu consensu unanime de totă națiunea; *Virtembergă* desfăcu societățile populare. În Ducatul de *Nassau*, și ceva mai târziu în *Bavaria* și pe aiurea soldații fură deslegați de jurământul, care-lu juraseră pe constituțiune. În *Brema* deputațiunile cetățenilor încetar, fură șterși din constituțiune articlii cei favoritori presei, dreptul de reuniuni fu redicatu, legile, cari supuneau deliptele presei la tribunalele juraților, fură suspende: În *Toscana* constituțiunea încetă, responsabilitatea ministrilor se redică, guardia națională fu supressa, consiliulu statului fu separat de consiliulu ministrilor, presa fu înfrănată și absolutismulu monarchic restabilitu deplin. În *Prussia* regele au suspinsu organizațiunea comunităților cea decretată în 11 Martie 1850 și formațiunea reprezentanților cercurilor și ale provinciilor.

Acosta este Domnilor, pre scurtu, lupta între drept și între putere; din totă lupta acesta potemi vedea, cumcă timpul nostru este timpul politice mai mult decât ori când: puterea încă nu lucră astăzi ca o putere brutale, cum lucră mai demult, ce ea se conduce de o politică forte rafinată; acesta guberna agricultura, industria, comerțul, educațiunea, acesta conduce armata, politica determină astăzi raporturile și sorțea națiunilor mai mult decât ori când; care știință poate fi dară mai neapărată decât jureprudența, care ne va învăța, cum să ne salvăm drepturile

1849—1889.

— *Schiță biografică.* —

Schopenhauer dicea, că *regretul*, ce *sămțim*, cându *móre* unu *om*, vine de acolo, că cu *fie-care om* care *móre*, se duce o lume *in-tregă*, lumea, ce o *purta* în *creerul* său. — *Óre-ce* se *dicem*, cându lumea, care s'a stinsu în 15 Juniu v. anulú trecutú în București, capitala regatului României. a *fost* *atát* de mare, *atát* de *frumósă* și *atát*

din cale afară bogată?! *Óre* póte se *fiá* suflare românescă pre rotogolulú pământului, care se nu *sém*tá unú mare regretú, o adencá dorere în cele din lăuntru ale sale la aniversarea *đilei* de »15 Juniu v. 1889«? E mai cu nepotintá se credemú așa ceva, cându ne aducemú a minte că în acea *đi* fatalá a apusú de pre orisonú *lucéferulú* *poesiei române*; *strălucitulú* și *genialulú* nostru poetú, care cu *poterniculú* *farmecú* alú *spiritului* său adencú și *pátrunđe-toriú* a datú unú nou *aventú* *poesiei române*, *celú* mai *poternicú* poetú *naționalú* alú nostru, *Mihailú Eminescu* — a *incetatú* de a mai *cánta*. *Regretulú* e mare *intru* adevérú, *pentru-cá* *Eminescu* era unú *fenomenú* *literarú*, cea mai *máre*tá *figurá* a *poesiei române*, *rege* alú *cuge-tării omenesci*¹⁾ *celú* mai mare poetú-filosofú, *celú* mai mare *cugetătoriú* și *scriitoriú* *pessi-mistú* alú *Românilorú*²⁾ elú era *márire* *națio-nalá*, care, precumú se *esprimasé* dlú D. A. Laurianú³⁾ despre elú, *n'a fost* *numai* unú *contrate* de *talentú* *in pressá*, nu *numai* unú *prietinú* *státornicú* la *đile* grele, *ei* unú poetú, care *spintecá* *norí*, *spintecá* *nemárginirea* cu *cuge-tulú* său și *afla* *din colo* de *stele* *forme* *noúe* *pentru* *cugetarea* *românescă*; *Eminescu* *ca* poetú a *fost* unú *titanú*, *iar'* *ca* *điaristú* unú *atletú*, care *știa*, se *esprime* *in* *versurí* *totú* *cea-ce* *natura* *omenescá* are mai *intimú*, mai *delicatú* și mai *sántú* *in* *sénulú* său.

Noi nu suntemú dintre acei *norocoși*, cari au cunoscutú pe acestú *dátătoriú* de *noúá* *vié*tá alú *poesiei românesce*, nu amú avutú *fericirea* a *privi* *in* *ochiú* lui *negriú* *gánditori*, *profundí* și *strálucito-ri*, *pre* cari *í* *lása* se *plutésca* mai *totú-de-a-una* *in* *spátiulú* *nemárginitú*,⁴⁾ nu am audítú

¹⁾ Scrie Domnulú Titú L. Maiórescu, fostú *Ministru* alú *Inștruciúnei* *publice* și *pre*tinú *intimú* cu *repausatulú*, *in* „*Poesiú* de *Mihailú Eminescu* ediția a IV-a *pagina* IX” și „*Convorbiri* *literare*.”

²⁾ Scrie Domnulú *Jacobú Negruzzi*, *Directorulú* *Convorbirilorú* *literare* pe *pagina* 293 a *Convorbirilorú* *literare* *numérulú* 4 *din* 1 *Juliu* 1889, *Anulú* XXIII.

³⁾ A se vedé *in* „*Fântána* *Blandusiei*” *discursulú* *ténutu* *in* *numele* *presei* de *Domnulú* *D. A. Laurianú* cu *prilegiulú* *in-morméntării* lui *Eminescu*.

⁴⁾ Ne spune Domnulú *Jacobú Negruzzi* *in* *loculú* *citatú*.

private, și celú *publicú* *atát* de *absolutis.mulú* *reacționiariú* *cátú* și de *anarchia* *revoluționariá*.

Una din *cauzele* *principali* ale *luptei* ce *curge* *in*tre *servilí* și *liberalí* au *fostu* *totú-de-una* și este *lipsa* *teoriei*; *principiele* cele *adeverate* ale *dreptului* *rațional* *pána* *acum* *suntú* *prea* *pučinú* *respândite*, *pučini* le *cunoscú* *deplinú*, *pučini* au o *teoriá* *politicá* *adeveratá*, care ar' *respunde* *scopurilorú* *celorú* *raționabilí* ale *fiá-cárei* *națiunii*, cari *suntú* *totú-odatá* și *scopurile* *umanitáții* *in*sésí.

Acéstá *lipsá* de *teoriá* *adeveratá* sau *aliatú* *apoi* cu *perfidia* *juriștilorú* și a *politicilorú*, a *in-vétațilorú* și a *impiegațilorú* mai la *tóte* *națiunile*: *aceștia* *adecá* sau *despárțitú* de *națiune* mai *pre-tutinde*, *ei* *facú* o *castá* *separatá*, *egoisticá*, *servile*, *lucrá* *in* *soldulú* *poterii* *absolute* ca *neșce* *inștru-mente* *órbe* *numai* *pentru* *folosú* *privatú*.

Am *speranță* *Domnilorú*, *cumcă* cu *cátú* *veți* *face* *mai* *mare* *progresú* *in* *jureprudență* ca *neșce* *Románi* *cari* *sunteți* *convinși*, *cumcă* *fără* de *cunoșcința* *jureprudenției* nu mai *potemú* se *țenemú* *concurrentá* cu *stráinií*, cu *atátú* *veți* *urí* *mai* *tare* *servilismulú*, și cu *atátú* *vé* *veți* *infráți* *mai* *multú* cu *spiritulú* *poporului*. *fiindúcá* *Dv.* *sunteți* *chia-mați* a *servi* *națiunii* nu *numai* ca *deregători* *in* *funcțiunile* ce *vi-se* *vorú* *incredința*, *dar'* ca *Románi* *aveți* *incá* și *acéstá* *détoriá* *sántá* ca se *respândiți* *in* *poporú* *principiele* *dreptáții*, *pentru* ca se le *cunoscá* și *poporulú*, și se se *pótá* *impártași* *din* *tóte* *bunătățile* *unei* *națiuni* *libere*, *patria* *noștrá* are *lipsá* de *bărbați* *virtuoși* și *invétați*, ea *ve* *face* *apelú* ca se o *scóteți* *din* *neșciință* și *din* *șer-bitute*! *vé* *provócá* ca se *vé* *preparați* *pentru* ca se o *poteti* *apéra* *in* *contra* *acelorú* ce *stau* cu *gurile* *cáscate* ca se o *inghitá*. *Fiá* *dar'* ca se *poteti* *urma* ca *neșce* *fi* *credincioși* *apelului* *maicei* *vóstre*, *fié* ca se *poteti* *face* *progrese*, de cari se se *bucure* *odatá* *patria* și *națiunea*!

(Va urma.)



Epigrame.

Săgeata.

Nu te grábi se *descarcá* *săgeata*, ce nu mai *revine*:
E ușorú a *rápi* unú *norocú*, *dar'* o, *greu-i* alú *da inapoi*.

Lumina.

Precum a *luminei* *flacără* și *intórsá* *in* *susú* *názuleșce*,
Așa *názuleșce* și *omulú* *celú* *bunú*, *cândú* *sórtea-lú* *apasá*.

Secretulú.

Cruță *cu-alú* *téu* *secretú* și *pe* *celú* *mai* *bunú* *amicú*!
Sau *vréi* tu *cá* *elú* *sé-lú* *pástreze*, *cândú* *singurú* *nu-lú*
[*poți* *pástra*?]

(Herder.)

C. Morariú.



glasul lui simpatic, sonor și cadentat, care de câte ori l-au auditu cei dela Societatea Junimea în anii 1873—76, nu, noi nu am avut ocaziunea să vedem figura lui antică; noi numai l-am cetit. Nu ne vom da deci silința, să ne ocupăm de ideile și lucrările lui, căci spre acesta s'ar' recere unu študiu îndelungat la care nu ne sêmțim în de-ajunsu competenți și în deosëbi nu — pentru-că acesta nu ni-o permite statul în care suntem, de oră-ce Eminescu, precum se pôte vede din unele poesii, a escsedat în abundența ideiloru s'ale față cu religiunea creștină, — unu semn forte caracterist este acesta)

Ne vomu mărgini dară la o simplă descriere a vieții lui, la o schiță biografică conformu datelor ce ni le-amu potutu căștiga din cele ce a scrisu dnii Jacobu Negruzzi în »Convorbiri literare,« B. P. Hajdeu și Al. Vlăhuța în Numerii 6 și 7 din »Revista nouë« anul II — 1889 și în deosëbi după celea ce s'au scrisu în diariulu »Fântâna Blanduziei,« pre care l'a fostu fondatù însuși Eminescu și după alte date scöse de aiurea, rëmanându cu tôte aceste, încâtù va fi cu potință fidelu celoru ce scrie domnul Titu L. Maiorescu în »Convorbiri literare« și în »Poesii de Mahailu Eminescu ediția a IV-a,« de-óră-ce în acëstă privință dl. Maiorescu ni se pare a fi și celù mai autenticu și competentu ca și unulu, care a cunoscutu de-aprópe pe marele mǎiestru.

Amu aflatu cu cale a schița aci biografia lui Eminescu cu atātu mai vërtosù, — cu permisiunea Domnului Directoru alu acestui diaru — căci acësta a o face din-cóce de munți până acuma încã nu s'a încercatù nimene, decätù Domnul V. Goldișu carele a scrisu în Tribuna din Sibiu unu študiu, »Galulu« în Gazeta Transilvaiei din Brașiovu și alți vre-o doi făcându câte o amintire scurtă asupra lui Eminescu, iar' celelalte, ce au ieșitu prin diarele nòstre dincóce de munți (»Gazeta Transilvaniei«, »Tribuna« și celelalte) au fostu reproduce din diarele de dincolo. Dar' Eminescu a fostu alu tuturoru Românoloru și prin urmare și alu celoru dincóce de Carpați; se cavine dar' se ne dămù sëmă și pe aici de *individualitatea omului, care a personificatù în fine cu atâta strălucire ultima fază a poesiei române de astăzi.*

* * *

Mihaiu Eminescu era filulu caminarului George Eminovici și alu Dófnnei Raluca (Rarița) născutã Jurașca, pe care o perduse de tēmpuriu, iar' tatálu seu murisè în tēmpulu primei s'ale nenorociri. A vëdütù luminã în satulu Ipotești lângã Botoșani în 20 Decembre v. 1849*) Tatálu seu era nepotù de

fiu alu unui invalidu oficeru de cavalerie din armata lui Carolu XII, regele Șvediei, care ca oficeru scãpasè din catastrofa dela Pultava și se stabilisè în orașulu Suceava (Bucovina) pre lângã familia Mustatã După indemnulu unui membru din familia Mustatã oficerulu a luatù în cãsătorie pe o Româncã din Suceava și avu unu singuru fiu pe buniculù repausatului Mihaiu. Acesta cãsătorindu-se și elù la rendulu seu totù în Suceava a avutù doi fii George Eminovici, tatálu lui Eminescu născutù la 1812 și unu altù fiu mortù în cholera. La anulù 1840 George Eminovici, care din Suceava s'a fostu mutatù la Botoșani s'a cãsătoritù cu cea de-a patra fatã a Stolnicului Vasilie Jurașca din satulu Joldești (loculu unde a fostu bătălia intrè Stefanu celù mare și Petru Aronù Vodã), iar' la 12 Maiu 1841 a fostu înaintatù la rangulu de caminaru prin Mihaiu Grigore Sturza voevodù, Domnu alu țerii Moldovei.

Caminarulu avu cinci feciori și două fete. Celù mai mare a fostu Șerbanu, care era doctoru în medicinã dela universitatea din Erlangen și a muritù la 1874. Alù doilea a fostu Nicu, care a študiatù dreptulu și mai pre urmã s'a făcutu agricultorù. Acesta s'a sinucisù în anulù 1834. Alù treile George era locotenentù în armata română și a muritù de ofiticã la 1873. După George a urmatù Mihailu și după acesta Mateiu, care e în vrëstã de 34 ani și actualminte căpitanù de dorobanți în Mizilù. A mai avutù două fete; cea mai mare Aglãia și a două Enrieta.

Mai târziu George Eminovici a cumpëratù jumëtate din moșia Ipotești, adecã vre-o 400 de falci în județulu Botoșani. Din venitulù acestei moșii George Eminovici a întreținutù copii la școlã cercetându mai totți școlële din străinătate.

Mihaiu Eminescu a primitù prima învățaturã în Botoșani, clasele gimnasiale a începutù se le študieze în Cernăuți, unde fiindù crescutù de infocatulu naționalistù, neuitatulù profesorù Arone Pumnulu după 3 ani la indemnulu aceluia și-a schimbatù numele din »Eminovici« în »Eminescu.« Este ceva caracteristicù, că precându băiatulu Mihaiu era în clasa II. primarã a fugitù din Cernăuți și s'a dusù pe josù până la Ipotești, cale de 120 chilometri, lucru care a pusù pe gânduri pe părinții lui. În urmã dēnsulu fù dusù din nou la Cernăuți și acolo a âmblatù apoi la școlã neîntreruptù, până cândù a terminatù clasa a III a gimnasialã, cândù tatálu seu l'a luatù acasă și l'a făcutù funcționarù la comitetulu permanentù din Botoșani.

Mihaiu în 1864 fù trãmisù la Ardealù, aci a študiatù în Sibiu și în Roma micã dintre Tērnãve adecã în Blășiù fiindù pe acelu tēmpù si bibliotecariù la biblioteca studențiloru dela liceulu din Blășiù. Aci a petrecutù cam 3 ani, cândù de-odatã tatálu seu se pomeni, că fiulu lui nu mai este la școlã, intrasè ca în pãmēntù. Elù pãrãsisè școlã și s'a luatù după trupa de teatru a dómnei Fanni Tardini prin România și Transilvania, până cândù mai târziu fù gãsitù ca suferù în trupa lui Pascaly, care pe atunci se afla în Botoșani. Eminescu totù pe acestù

1) Vedfi Eminescu în una dintre poesile sale intitulatã »Impëratù și proletarù« pagina 129 ediția a IV-a

*) Scrie dl. Titu Maiorescu în »Poesii de Eminescu.« După »Fântâna Blanduziei« Eminescu s'ar' fi născutù în Dumbrăveni județulu Botoșani la 8 Novembre v. 1848 în ziua de sftii Archangelii, pentru care i s'ar' fi datù numele de Mihaiu în botezù. Nu șcimù, dacã ast'felù este corectù. seu cum susține dl. Maiorescu, noi susținemù, ce dl. Maiorescu.

Năframa neagră.

— Novelettă. —



Veduva Jacobé şedea într'o casă, care forma colţul dela două strade din apropierea garei. Ea se mutase acolo numai în Iulie 1870, pe timpul cându izbucnisè războiul dintre Franca şi Germania şi după-ce fiul ei celú mai ténérú Aristidú Jacobé plecase cu gardele mobile la Verdunú.

Ea îşi alesesè acésta locuinţă, pentru-cà avea avantajulú, de a fi aprópe de calea ferată. I se părea bietei, că în felulú acesta ar' fi mai aprópe de fiulú ei; elú nu avea sè facă decâtú doi paşi, pentru-ca sè-i pótá cǎde în braţe.

Aristidú i era băiatulú de predilecţie, celú de alú doilea nǎscutú; celú mai mare şedea în Parisú, unde sè căsătorisè în contra voinţei mamei sale. De atunci sè rǎciserá relaţiunile între mamá şi fiu şi veduva îşi concentrasè întréga ei gingăşie asupra fiului ei mai ténérú.

Cátú de mare îi era deci dorerea, cândú acestú Benjaminú a trebuitú sè plece la batalionulú sèu, cu faţia udatá de sǎrutári şi cu desagulú plinú de delicatése! La începutú, biata femeie sè mai mǎngáia cu scrisorile, care sosiau totú în període regulate. După-ce însè departamentulú era ocupatú de armata germáná şi oraşulú de două regimente bavaresè, comunicatiunea s'a înteruptú şi scrisorile veniau numai din cândú în cândú prin mijlocirea unui mesagerú, care le contrabanda une-orí cu pericolú de a-şi pierde viéta.

Cea din urmă scrisóre era datá dela 30 Augustú dintr'unú satú de lângá Sedanú. Şi-apoi nimicú mai multú, o tăcere desévêrsită. Cǎdut'a Aristidú sèu fostu-a apoi dusú ca prinsonerú după capitularea Sedanului? Sigurú era numai atáta, cá mamá-sa dela 30 Augustú încóce nu mai primisè nici o scire; dar' nu i s'a fostú trimisú unú atestatú de mórte, şi așa veduva nu putea şi nu voia sè se îndoiéscá, cá elú mai petrece încă între cei vii. Ea ţenea mortişulú la idea, cá elú sè aflá internatú undeva în ţera inamicului ca prinsonerú de războiú, în cutare fortáretá, de unde i era preste potinţă sè scrie, dar' cá se va re'ntórce, după-ce sè va fi terminatú odatá acestú războiú înfricoşatú — şi ea îlú aşcepta dí de dí cu dorulú şi cu iubirea, de care numai o mamá e capabilá.

* * *

Dupá lungile luni de iarná sè auđi în sfêrsitú, cá Parisulú a capitulatú şi s'au subsémnatú preliminarile de pace; mima veduvei începuse a bate din nou mai tare, agitatá de o speranţă viua şi pliná de presémtire. Ei de sigurú se aflau deja pe cale cátrá casá. Unii dintre ténerii din acele părţi sè întorseserá deja, i puteau vedé cum vinú dela gará, cu feţele trasé şi suferinde şi cu vest-

mintele rupte, dar' cu ochii sclipindú de bucurie la vederea podgoriilorú párintéscí.

Dómna Jacobé nu scápa nici unú trenú ce venia din direcţia dinspre Germania; ea privia în faţa celorú sosiţi şi punea felíu de felíu de întrebári acelora, care erau din oraşú. Insè nimeni nu putea se-i aducá vre-o veste despre Aristidú, din díua cândú a capitulatú Sedanulú nimeni nu l'a mai vedutú. — Cu tóte aceste, așa díceau mai mulţi soldatí, încă nu e de desperatú; s'ar' poté, ca Aristidú sè fi rămasú în casematta vre-unei fortárete germáne, unde ar' avé sè-şi facá pedépsa pentru vre-unú delictú comisú în contra disciplinei în ţera inamicului. Şi dómna Jacobé scrisè din nou auctorităţilorú germáne, prindéndu-sè în fie-care dí decáte o nóuá speranţă.

În fie-care sérá pregátea în mica sufragerie a nóuei locuinţe o ciná rece cu unú cuvertú şi pune pe masá o sticlá de vinú vechiú; apoi asculta tremurândú la fluertatulú locomotivei şi trágea cu urechia cu o dorerósá oprímare a inimei la şueratulú vântului de primávérá, sub ale cáruí lovituri tremurau giamurile dela ferestri.

* * *

Intr'o nópte fórte întunecósá şi ploiosá intrasè odatá în gará trenulú ce venia dela Strassburg; în acea dí elú nu plecá mai departe şi toţi călătorii sè deterá josú pe perronú. Din celú din urmă cupeu de clasa a treia se dete josú încetú unú soldatú ténérú, care porta uniforma gardelorú mobile. Elú trágea unú piciorú după sine, párea a fi obositú şi la lumina gasului i se putea vedé faţa palidá şi trasá, lunga lui barbá şi umerii lui incovoiaţi.

De-óra-ce elú nu-şi putea urma călétoria, decâtú în diminéta urmátóre, sè informasè dela funcţionari, dacá este în apropiere vre-o ospátárie, şi i sè spusè una. Elú era celú din urmă, care pá-rásisè gara. Pasagerii, care intrasérá în oraşú, sè perdurá deja în întunecime şi elú rátacea încóce şi incolo, căutándú ospátária. Piciorele lui obosite páşiau prin báltóce, din care sárea tina în susú şi la fie-care pasú greşitú se auđia cum suná ple-seaua ce sè lovia de o sticlá gólá, pe care o avea atêrnatá de gútú. În sfêrsitú potú sè deosébéscá în întunecime o casá isolatá, prin ale cárei giamuri sè străcurá lucórea unui felinariú; cređéndú cá acesta e locaşilú de nópte, de care i s'a fostú spusú, sè apropiá de pragú, pipáia în întunerecú înainte, găsi unú cordonú de clopoţélú şi apoi trasè iute de elú.

Indatá s'a deschisú şi feréstrea, din care sè vedea lumina, capulú unei femei aparú în feréstrea şi o vóce aprópe înáduşitá de emoţiune strigá:

— Of, scumpulú meu copilú, tu eştí?

În vestibulú sunará apoi páşi, grabnici; zăvolulú a fostú împinsú îndêrétú şi soldatulú suprinsú sè aflasè în faţa unei dame bêtráne cu pèrulú cá-runtú, care ţenea felinarulú dreptú în susú, îlú privia cu dorerósá desamágire şi mormáia încetú:

— Domneđeule, nu e copilulú meu!...

— Iertare, madamă, ăise soldatul, care vedu că ea e în rătăcire și era și elu aduncu mișcatu, eu vedu, că m'am înșelat... Mi s'a spusu de o ospătărie, care s'ar' afla în apropiere, și eu am greșitu ușa... Eu trebuia să observu îndată, că casa d.-tale nu e aceea, pe care o cautu eu, dar' suntu atâtu de obositu, încatu de abia potu se mergu mai departe.

Prin resaltul acestei desamăgiri, dōmna Jacobé a rēmasu pe unu momentu ca înțepenită, dar' cu tōte aceste se sēmția aduncu mișcată de compătımire, vedēndu pe acestu soldatu obositu până la mōrte care era de acea-și vērștă cu Aristidū, și începurā ai curge lacrimiri din ochi.

— Vinā numai în lăuntru, ăise ea, se nu se ăică, că pe așa o vreme incui ușa dinaintea unui de-aprōpe... Cine șcie, dacā copilul meu, sē-raculū, nu rētăcesce cumva și elu tocmai în acestu momentu prin vre-unu orașiu străinū, căutāndu unu adapostū?...

Ea ilu condusē în odaie îi ajutā sē-și dee josu desagulū și i servi cu lacrimi în ochi cina cea rece, pe care o pregătia în fie-care sērā pentru fiulū ei. După-ce elu se săturasē, ea vedu, că e aprōpe se cadā de somnū și ilu condusē în odaia fiului sēu. Și după-ce elu în diminēta următore se îmbrăcasē și se pregătisē de plecare ea i mai pusē dinainte unu dejunū bogatū și i povestī istoria fiului ei.

— Nefericitulū băiatū, oftā ea, cine șcie cātu are elu se suferē acolo în străinătate... După câte mi-ai povestitū d.-ta, aceea e o viētă plină de neajunsuri, și elu, care acasă era atâtu de rēu deprinsu... Înainte de a pleca i-am fostu cusutū cu mănile mele proprii o năframă de lână nēgră, ca sē-și pōtā scuti de frigū gūtulū și urechile, căc cam suferē de reurulgie. — Dacā numai nu și-o fi uitatū sē-și punā năframa în asprele nopti de iērnā!...

Soldatulū incetasē a mai mânca; bucătura îi rămasē în gătlegiū. Iși adusē de-odatā aminte, că pe plaiulū dela Sedanū avusēsē odatā lângā sine pe unu tēnērū gardistū, la care se potrivia signalementulū lui Aristidū și care porta o năframă de lână nēgră. Ei erau cu toții prinșonieri de resboiu; dar' în trista lorū situație soldații rīdeau de îmbroșēla gardistului, pe care ilu batjocoria »miculū negru.« Intr'o sērā miculū negru voia se fugā; dar' de abie era de doădēcī de pași înaintea baracei, cându o sentinelā impușcă după elu, și ilu întinsē mortū la pământū...

Soldatulū se sculā dela masă, mulțumī veduvei, îi sărutā mână și-i ăise se spereze numai, căci încă mulți compatrioți au mai rēmasu ca prinșonieri de resboiu prin fortărețele inamicului. Aristidū de sigurū se va re'ntōrce.

Apoi își luā desagulū și cându ajunsē afarā se deresā cu vehemență și-și sbici ochii înlacrimați... Elu scia prea bine, că »miculū negru« nu are se se mai re'ntōrcā!

Din frântuzeșce de *Don Rodrigo*.



SORTEA VĒDUVEI.

(Urmare.)



Uitasē pentru momentu tōte supērările ce i le pricinuisē soșulū ei. D.-na Tăpălăgescu scōsē unu țipetū de netăgăduită dorere, apoi cadū leșinatā lângā patulū decedatului.

Cându s'a deșceptatū din acestu leșinū, ăinsa era în camera copiilorū.

Doctorii chemați n'au mai potutū face alt'ceva, decātu se constate mōrtea.

Vestea despre mōrtea dlui Tăpălăgescu străbātū ingrabā întregū orașulū. Micū și mare dela celū din urmă cerșitoriu până la cei ce se rēsfață în belșugată prisosință — toți fără osēbire plāngeau această pierdere. Dlu Tăpălăgescu era bine cunoscutū tuturorū. Sēraccii nu plecau dela ușa lui nemāngăiați cu ajūtore și vorbe de incurăgiare. În scurtu dlū Tăpălăgescu ajuta pe toți unde se putea și era cu dreptū. Mai marii lui în slujbā regretau căci au perdutū în dēnsulū unū destoinicū și sirguinciosū funcționariū, unū omū care a lucratū fōrte adēsōri, ba pōte chiar' totu-de-a-una, în loculū șefilorū sēi; subalterniī plāngeau într'ēnsulū pe mai marele lorū blāndū, prietenosū și aspru după dreptate. Întregū orașulū avea motive de a plānge această pierdere, căci dlū Tăpălăgescu era mândria legitimā a orașului.

Nu e mirare dar' că îndată-ce cadavrulū a fostu aședatū, lumea a venitū din tōte părțile se se încredințeze dēcā aievea s'a petrecutū nenocirea acēsta și se vadā pe omulū ei iubitū. Mulți care n'au venitū mai curēndū, n'au alergatū numai din pricina că țēneau dreptū unū lucru cu nepuțință sfērșirea grabnicā a unui omū ca Tăpălăgescu. Apoi fōrte mulți ilu veduserā chiar' ieri la plimbare cu pe d.-na Tăpălăgescu. Era atâtu de mulțumitū. Iar la birtū stătusē până târđiu, mai târđiu ca de obiceiū și a plecatū spre casā întregū sănētōsū. Nu era cu puțință se fi fostu lovitū de apoplexie. Avea deplinū cuvētū se se sēmțā fericitū și mulțumitū cu sōrtea din lumea acēsta.

Cam aceste suntū vorbele obicinuite a se rosti între cei strinși în giurulū cadavrelui unui omū trecutū repede la cele vecinice. Acēsta e întroducerea.

Da; acēsta e unica onōre ce se mai face unui cunoscutū.

În legăturā cu acēsta tōtā lumea țēne se rostēsca vorbe de māngăiare pentru cei rēmași în urma mortului, — pecatū māngăiere pōte se aducā omū omului.

De astā-datā insē lumea părea alt'cumū făcutā. Nimenui nu-i trecea prin minte se întrebe de veduva rēmasă. Celū multū dēcā din cându în cându din rostulū unei guri se audiau vorbele:

— »Sermanii copii!« Atāta totū ce privia mila cătrā cei rēmași.

Cucóna Tăpălăgescu după-ce a plânsu până-ce i-au secatú lacrimile s'a retrásu în camera ei. Alături cu acésta era camera unde lumea ce venia, stetea câte unú sferțú de óra vorbindú cu evlaviá cuvenită în ast'feliú de triste casuri.

— »Pagubă după acestú vrednicú omú!« — dîce șefulú departamentului în care fusesé dlú Tăpălăgescu — »era unú alesú bărbatú în tótá privința. Și móre chiar' atunci cândú e mai fericitú avéndú onoruri, o situație materialá mulțumitoare, copii drágúți și o soție bună și iubitóre.«

»Hm!« — răspunde căpetenia orașului cu care vorbea șefulú departamentului »nu prea imi párea reposatulú mulțumitú în viața lui casnicá. Ba potú sê Vê incredințezú că era câtú sê póte de nenorocitú din acestú punctú de vedere. Soția lui ilú maltrata cu vecinica ei nemulțumire. Sê asigurá, cá acésta fatá din o familie sárăcitá ilú ruiná cu desêvêrsire prin luxulú și cheltuielile ce fácea. Pe lângá acésta mai avea bietulú omú sê îndure certuri, tânguiri și disprețú, încátú unica mulțumire pe care o mai avea erau cei doi copilași cărora le era densusú mamá.«

— Și prea sê póte« — dîse unú alú treilea — »ca aserá sê se fi sêmțitú nenorocitú și sê fi avutú unú atacú de apoplexie, căci decá numai a suta parte ar' fi adevêratú din cea-ce sê spune despre nevastă-sa, e mirare cum a mai potutú bietulú Tăpălăgescu sê o ducá. Și pagubá după densusú e numai pentru vrednicia lui și pentru sôrtea ce-i așceptá pe nevêrstnicii copilași, dar' nevastă-sa a meritátú o pedépsá și mai asprá, mai alesú cá tótá lumea e incredințatá cá dēnsa l'a omoritú cu nesfêrșitele ei certuri.«

»Și era bunú ca pânea cea bună« — sê auđi dîcîndú unulú dintre prietenii mai de-aprópe ai dlui Tăpălăgescu; »n'avea însé bietulú creștinú odichná și pace. Diua întregá muncea în birou. Acasă era mereu muncitú de gura neastêmperatá a nevastă-sale. Cândú sê se odichnescá și densusú, trebuia sê iasá la plimbári. N'avea rēgazú sê-și védá nici copilași, cărora dór' numai dádacá nu le-a fostú «

— O școrpíe de femeia avea bietulú Tăpălăgescu« — adause unú altulú. »Acésta femeia pe care a ridicatu-o din miseria în care căduse familia ei párintescá nici-odatá nu era îndestulítá cu bogăția de traiú ce-i ofería soțitulú ei. De puține-orí va fi máncatú acestú omú în tícna. Fără cêrtá siguru nu s'a culcatú și nu s'a sculatú nice-odatá. Și pe de-asupra mai avea sê suferé și dela cumnatá-sa. Cândú s'ar' fi odichnitú și densusú, nu putea de nesfêrșitele serate și para-serate ce arangia cocóna. Cândú nu erau serate, elú trebuia sê le însoțescá la teatre, baluri, plimbári și sê facá totú ce cere o femeia réu nárávitá.«

— »Mie imi párea o femeia atátú de bună, pacinicá și cu minte dna Tăpălăgescu!« — continua șefulú departamentului. »Amēdoi imi páreau cea mai fericitá páreche de ómeni. Pensie n'o sê primescá cei rēmași decátú prea pučiná, căci deși funcția ce ocupa reposatulú era înaltá, dar' tēnēndú

socotélá de anii de servitú suma ce urmași o sê ia dreptú pensie, va fi cu desêvêrsire neîndestulátóre pentru creșcerea și educarea copiilorú. Credú însé cá decedatulú va fi fácutú economii și ast'feliú familia nu va fi avisatá numai la pensiune.«

— »Economii!?!« — dîse miratú unulú dintre cei de față. »Dar' sê vede cá nu sciți cum nevastă-sa ar' fi cheltuitú de dece orí pe câtú ar' fi potutú agonisi Tăpălăgescu. Nu garantezú cá nu vorú fi rēmasú dētorii.

»Bietii copilași! Suntú osēndiți la miserie« — continuá unú altulú.

Unú plânsú ce sê auđi din camera de alături îi vesti pe cei ce vorbeau, cá au fostú auđiți și încá de soția rēposatului.

Sculându-sê și mai privindú în camera în care zăcea așternutú mortulú, vorbitorii pársirá locașulu de jale, ducîndú fie-care cu sine gāndulú despre nestátornicia sorții și hotárireá de a sê gāndi mai seriosú la diua de mâne, în care urmași lorú potú avé acea-și nemilósá parte pe care o au copii rēposatului Tăpălăgescu. Și páreau cá au rēsbunatú pe prietenulú lorú decedatú știindú la sferșitú cá dna Tăpălăgescu fárá voia lorú a fostú în camera învecinatá martorá a osēndii de vorbe ce i-au adusú.

Dar' ca nime sê nu-i ia partea; ca nici o vorbá bună sê nu sê spuná și despre dēnsa — acésta nu ar' fi cređutú inconsolabila vėduvá Tăpălăgescu. Prea era sdrobotá de dorere; nu-și dádu în grabá sēma de greutatea osēndii, mai vėrtosú cá mortulú era încá în apropierea dēnssei. Și-i párea cá nu sê póte ca nenorocirea sê fie aievea.

Așa suntú toți ómenii loviți de nenorocirii grabnice. În nenorocirea venitá fárá veste nu cređi și mai vėrtosú ea sê pare tuturorú ómenilorú unú visú, dar' și ca visú pare prea necrutátóre.

Așa era și cocóna Tăpălăgescu. Nuși dádu se nici dēnsa sēma de tótá greutatea nenorocirii ce o ajunsé fárá veste.

Cu atátú mai greu o intristav vorbele pučinú măgulítóre ce era osēnditá sê audá din gura prietenilorú și amicelorú ce veniau sê vadá cele din urmă rēmașițe pámētesci ale reposatului Tăpălăgescu.

Mai alesú nu putea crede în faptulú morții soțului ei, cu câtú nu puteau se fie realitate vorbele pučinú prietenesci ce îi auđiau urechile.

S'ar' poté óre ca toți prietenii bărbatului ei sê rostescá numai ocará chiar' atunci cândú era mai multá nevoia de vorbe bune, de cuvēntári mán-gátóre!?

Póte cá acumú era cea ántáia datá cá dna Tăpălăgescu primia vorbele de ocará la adresa ei ca îndreptate la întregá familia, fárá a esceptiona pe soțulú ei, reposatulú Tăpălăgescu.

Dar' cine sê o mai apere împotriva calumniilorú.

Și dreptú vorbindú nici nu sê putea sê cređá dna Tăpălăgescu în realitatea morții soțului ei cândú indeosebí auđia rostindu-sê în camera mor-

tului vorbe de osândă din partea celor mai de-aprope oameni ai casei.

Căci persoanele ce vorbiau a treia zi dela mortea dlui Tăpălăgescu în auzului tuturor erau trei prietene ale »căsiu« pe care cu două zile înainte, chiar' în presera nenorocirii le hrănisé la masa bogată ce dăduse cu prilejul celei din urmă serate.

— »Nici nu era vrednică de ună așa soțiu« — dîsè una din prietenele cocónei Tăpălăgescu.

— »Ai dreptate dragă!« — adausè o alta.

»Bietulú reposatulú era unú adevêratú mucenicú alú acestei femei monstru. Și era ângerú de bărbatú rēposatulú. Bunú și îngăduitorú, iar' dēnsa certăreță și rea. Acumú vadă cu cine o sē sē mai certe.

— »Dar' mai alesú are sē vadă din punga cui va cheltú și risipa bani pe prânduri bogate«

urmă cea de a treia dintre cele trei »prietene« ale dnei Tăpălăgescu

»Negreșitú dragă!« — reluă cea d'antăiu. —

»Orí de câte ori eram nevoită sē nu rēfusú o invitare din partea soției repausatului, totu-de-a-una mē alegeamú cu o derangiare de stomachú. Avea masă încârcată cu prisosú din cele mai variate bucate. Și nu-ți da răgazú. Trebuia sē iai și sē mânânci. Impotriva celei mai elementare regule de »bon-ton« ți-sē ofería mîncarea de repetēte ori.

»Pradă, draga!« — dîsè o alta.

— »Dar' prea am întărdiatú« — intrerupsé judecata cea mai guralivă dintre cele trei »prietene« ale dnei Tăpălăgescu. »Suntú osēndită,« continuă dēnsa, »a urma unei invitări a dnei Trandafirescu. Ce e dreptú și aci ești incomodatá cu prea multe bucate, dar' ce sē faci? — nu te poți certa cu prietenele!«

»Mergemú și noi, căci grăbimú și nu mai ne ajunge vremea sē vedemú ce face dna Tăpălăgescu. Alt'cum e și greu sē aduci ușorare unei femei, care prin vina dēnsai și-a adusú nenorocire.«

Cu aceste vorbe, cele trei prietene plecară, fără a da dnei Tăpălăgescu măcarú »bună ziua!«

Mamă! Prea multú dórme tata; dî-i sē se scóle!« dîsè copilulú dlui Tăpălăgescu mamei sale.

Dreptú rēspunsú, dna Tăpălăgescu isbucni în unú plânsú amarú.

— Veđi mamă că și d-ta ești supêratá că Tata nu sē scólá« — urmă înainte băiatulú »mergú sē-lú scólú și sē-i spunú că mama plânge. Tata ne spune că nu e bine sē supărámú pe mama și acum elú te supêră. Tata nu șcie că d-ta te-ai supêratú.«

Plânsulú dnei Tăpălăgescu sē făcú și mai nervosú.

(Va urma)



Erupțiunea dela KRAKATOA.

Cea mai mare revoluțiune geologică din câte suntú cunoscute până acuma

(Fine.)

Porterii cu sclavi de avalma sē îndesuiau unii pre alții și în momentele cele linișcite ale mării turburate sē poté auđi rugăciunea lorú: »La illah, il allah!« Sub cazanele naiei ardea foculú neîncetatú, însè era de temutú că mașina nu va lucra cu efectú, întru atâta erau tóte încârcate de tină. Nu credú sē fi întimpinatú cineva resărirea sórelui cu atâta bucuriá, ca și cei cari au fostú rēmasú pre acéstá naie până în deminéța de 28 augustú 1883. Plóia de pietri spumóse mai dura încă și acuma însè naiei i succese a eși din portú. Celui ce privia pre țermurii Sumatrei, sta sē-i crepe inima de dorere. Toți arborii erau resturnați din rădăciní, parte de greutatea încârcată pre ramii frunzoși, parte sdrobiți de loviturile valurilorú înfiorătoriá. Marea în tóte părțile era acoperită cu spume împietrite calea spre portulú Lampong era închisă prin nóuêles insule mēnunte, cari sē rădicaserá de 3 metri preste suprafață. Nu era cu potință a sē mântui alt'cum, decâtú cu tótá puterea vaporului a-și face cale de-alungulú printre insulele de spume împietrite. În urmă sē delaturá piedeca prin tăierea pre întregulú a spumelorú, însè pre urma naiei iarăși sē contopia într'una conglomeratiunea cea suriá.

Dar' sē auđimú ce dîce însuși martorulú: »După ce amú ajunsú la insula Krakatoa, ne-amú potutú convinge pre deplinú cumcă numai acestú vulcanú afurisitú a potutú sē fiá causătoriulú la totú nēcasulú; pentrucă craterulú lui, care mai 'nainte de acéstá cu două zile arunca din sine atâta fumú și cenușá, acuma era cutropitú în launtru, și pre loculú, unde mai 'nainte era pământú uscatú, acuma undulau valurile mării. Acum nu sē mai potea vedé decâtú a patra parte din insulá, celealalte părți în estensiune cam de 25 kilometri patrați sau fostú cufundatú în adēncú. Din părțile dispărute nu au fostú rēmasú la suprafața apei decâtú două stânci mari de piétrá. Erumperea vulcanicá încă nu încetasè cu totulú, sē înălțau încă colonne gróse de fumú în vre-o optú locuri, cari din launtru erau întunecate iară dinafară albenețe. Câte odatá dispăreau, apoi iarăși apăreau colonnele aceste.«

»Nu preste multú ne apropiasemú cu naia de insula Java. Era o groznică cele ce le vedusemú aci. Malurile Sumatrei și ale Javei au fostú pierite cu desēvêrsire: nu sē vedea nici urme de ruine, pentrucă esundarea a fostú crescutú până la înălțime de 35 de metri și a fostú ștersú, a fostú înghițitú tóte, pre ómeni, edificiele și plantele. Numai cu anevoiá am aflatú, că unde a potutú sē fiá portulú Anzer, căci nu a fostú rēmasú nici piétrá pe piétrá, din orășelulú celú de odiniorá în flóre. Nu sē mai vedea decâtú fundamentulú farului (turnú luminătoriú) edificatú la malulú mării; esundândú marea a fostú potopitú tóte.«

»Porterii, cari îmbărcaseră pre naie în Anzer la 26 aug. priviau cu întristațiune de pre copeșulū naiei la patria lorū de odiniōră. Pămēntecele sēmānate cu riză sau fostū pustiitū, muierile și prunciū au fostū peritū, nu sē vedea altă nemicū, decâtū o maraștină tinōsă. Veți cugeta pōte cā dōră bieșii ōmeni sar' fi întristatū și ar' fi voitū cu ori-ce prețū sē deșcindā depre naie ca sē-și cerce cadavrele iubișilorū sēi? Nicī decum. — Nicī nu-și băteau capulū cu ruina focularielorū sale, nicī nu sē îngrișiau de nenorocirea familielorū sale, ci numai decâtū sē apucară la jocū și pre acēstā cale își manifestaseră bucuria cā au scāpatū de periclu.»

»Regiunea acestei pustiiri forma unū cercū, alū cārui centru era muntele vulcanicū Krakatoa, iarā rașulū cercului avea lungimea de 90 chilometri; țermurii Sumatrei și Javei în partea de cātră strīmtōrea de mare Sunda, iau fostū māturatū cu totulū valurile înalte la 30 de metri și estinsē în depārtare de 90 chilometri. Au peritū preste 40 mii de ōmeni.»

»Orasulū Ciringin situatū la depārtare de 48 chilometri de la Krakatoa lau fostū înghișitū valurile primei esundāri; nu a rēmasū nicī o viēță de omū. Gubernatoriulū, carele era indigenū, a fostū invitatū la unū ospētū chiar' pre điuā acea pre toți fruntașii din giurū de împreună cu pre muierī și prunci. Din familia gubernatoriului, carea numēra 57 de membri, luarā parte 55, însă valurile mării esundātōrie nimicirā la momentū casa cea plină de ospēții adunați, din consangenii gubernatoriului au rēmasū în viēță numai doi nepoți, cari nu au fostū primitū invitāțiunea pentrucā petreceau mai în launtru, pre insulā departe de loculū unde sē întēplasē catastrofa. Asemenea dispārū de pre fașia pāmēntului și orașulū Merak dimpreună cu tōtā poporāțiunea lui. În orașulū Telok-Betong sē nimici partea inferiōrā mai de totū, nu poturā scāpa decâtū cāțiva europeni, cārora le veni în minte a alerga cu fuga la casa locușitorului pre o înālțime de 37 de metri.»

»Mii preste mii de trupuri mōrte zāceau neingropate și rēspāndeau o putōre atātū de grea, încātū ōmeni și animale nu cercau decâtū sē se departe cu grabā din apropiarea lorū. Dar' pre cei mai mulți mōrți i dusesē marea cu sine. Nāile, cari treceau prin istinulū de Sunda în mai multe đile erau necesitate a vedē mulțime de cadavre portate de valurile mării. Vaporulū holandesū numitū Batavia încă și prin 3 sept. sē întēlnisē cu mulțime de cadavre ciungārite. Pōte cā erau cadavre de ale Chinesilorū, pentrucā nu sē vedea sē aibā pērū pre cāpāținā. O naie germānā era gata sē se oprēscā în cursulū sēu de mulțimea trupurilor mōrte de pre mare și în stomachulū peșcilorū marini și după unū timpū mai îndelungatū sē aflau pērți din trupuri omeneșci.»

Dupā spusa ōmenilorū învēțați, oemni de credință nu cunōșcemū unū evenimentū mai înfiorātōriū decâtū acesta. Avēndū acum la mână spusesele acestea, cu ajutoriulū lorū ne putemū forma idea despre acēstā revoluțiune geologicā.

(Versiune dupā Flammarion.)

Argirobarb.

DIN VIÉȚA DE BUCUREȘCI.

Curse de ōmeni și curse de cai. — O preumblare în împrejurimi.
— Lepra societății române. — Serbări oficiale. — Tērgulū Moșilorū.

Sa đisū cu dreptū cuvēntū cā er'a locomotivei și a telefonului este prin contrastū și acea a calului: vitesa aburului și-a electricității pare a nu fi contribuitū întru nimicū a sē neglije vitesa copitelorū celui mai nobilū animalū și tōte centrele cari sē socotescū civilisate, sē întrecū în cinstea de a-și avea hipodromurile și cursele lorū. Ca unulū din aceste centre — după cum ne pretendemū și după cum curtenirea tuturorū strāinilorū ce ne-au visitatū o recunōșce — avemū și noi Jo chey-Clubulū și hipodromulū nostru, la care estimpū cursele au fostū mai numeroșe și mai interesante, atātū prin numērulū concurenșilorū, cātū și prin participarea unorū herghelii strāine.

Și pe acēstū timpū de curse, cândū însăși viēță nu este decâtū o nesfērșitā gōnā după norocū — atātū de tristū personificatā prin tabloulū lui Rudolf Henneberg: Vēnātōrea după fericire, — suntemū puși în poziție de-a apreția nu numai vitesa cailorū, ci și pe a ōmenilorū. Și cum în ordinea biologicā omulū stā de-asupra animalului, așa și în điuā de 22 Aprilū (4 Maiū) prioritatea a fostū a curselorū de ōmeni. La ōra patru deminēta cāțiva elevi ai școlēi societății romāne de gimnasticā au plecatū la Bāneasa strābātāndū în pașū gimnasticū cei cincī, chilometri ai călei Victoria și-ai șoselei Kiselef, într'o jumētate de cēsū. O nouē asemenea exc irsiune pe nerēsufiate sa făcutū preste o sēptāmānā în aceași direcțiune, însă până la fostulū Otopeni, unde alergātōrii au ajunsū într'o ōrā.

Dupā amiēđā au urmatū cursele de cai la hipodromulū de la Șosea. Vremea amenințātōrea a făcutū ca afluenta publicului, care încă nu pare a gusta prea multū acēstū felū de distracțiune — unde de-almintrelea distracțiā e aprōpe nulā, — sē fie prea pușinū numērosā. Nesfērșitele pregātiri ale pesagiului și lungile așceptāri ce nu înteresēzā de cātū pe cei interesāți de-adreptulū în afacere — cāci astāđi cursele suntū pretutindenī eminentemente cesțiune de afaceri — facū acēstū soiū de petrecere, în care ochiulū n'are decâtū o curiositate de cāteva minute — timpulū cātū caii strābatū distanța fixatā — fōrte plictisitorū. A! cu totulū alt'ceva e sē urmāreșci în societatea unui Gaucho armatū de lasso turmele sēlbatēce de cai prin pustiile Pampas ale Americēi, sau — de gusturī mai pușinū aventurōse — sē priveșci la circū exercițiile de școlā înaltā, cārora unū dresorū dibaciū șcie sē mlādieze inteligința cailorū sēi.

Cu tōte aceste high-lifulū nostru alērgā pentrucā așa e moda și pentrucā dōmnele nōstre gāșescū prima ocașiune publicā de a-și arēta în

plinu aeru și în plinu sôre toaletele, și de-a chel-tuț pentru o plimbare la șosea — căci în defini-tivă totu se reduce aci — mai multu decâtu de obicei, făcându în locu de-o plimbare de unulu sêu două césuri, o lungă ședere de patru ôre.

* * *

Ast'feliu dar' suntemu încă departe de-avea cursele așa de populare cum au ajunsu în împre-jurimile Londrei și cum tindu a deveni în Francia unde nu mai puçin de optu societățî țenu dîlnicu curse de la 15 Februarie, până la 15 Decembre. Dacă însê turfulu a luatú acéstă extensiune în străinătate, cauza nu este nici distracția, nici hi-giena — cum sar' potea închipui, — ci specula-țiunea. Acolo publicul alérgă la curse ca se pa-rieze, sperându se-și asigure ast'feliu fără multă bătae de capu unú câșcigú ilicitu sêu, — feciorú de bani gata — se-și arunce în vântu banii câș-cigați prin sudôrea părinților. Instituțiunea bo o k-makeriloru a devenitu unú scandalu și cându la Paris, după instigațiunea Consiliului municipalu, sau luatú măsuri pentru a se înfrêna pasiunile ju-cătoriloru, sa potutu vedea îndată că numărulú sportmaniloru platonici era fôrte neînsêm-natú, ast'feliu că societățile, după ce sa părutú că întră în vederile morale ale guvernului, au cerutu, vedêndu că publiculú deșertézá hipodromurile, re-înființarea unui elementu de atracțiune pe care mai antăiu îlú condamnaseră în numele moralei.

Iată de ce, în ajunulú cându acéstă pasiune amenință a se deslânțui și la noi, — căci din pe-cate imitamú tôte relele străiniloru, — ideile mele în acéstă privință vorú fi totu-dé-una ale celoru cari găsescú că mai 'nainte de îmbunătățirea rasei cailoru, pentru care se face așa de multu, trebue se îngrijimú de îmbunătățirea rasei ómeniloru, pentru care se face așa de puçinú!

Eroulú dîlei a fostu d. Marghilomanu ai căru cai și Jo chey, din cincî curse au obțenuț premiulú la patru, ceia ce, avêndu în vedere dife-ritele sume de la 2000 la 4000 lei, dá unú totalu destulú de însemnatu pentru noi, cari nu potemu avea pretențiunea se ne măsuramú de pildă cu Francia unde celú mai micú premiu e de 10.000 lei (franci) și unde suntú premii cari prin impor-tanța lorú au devenitu cestiuni de amoru propriu naționalu, cum e marele-premiu alú Parisului ce pune în friguri două țeri: Francia și Englitera, ca și cum ar' fi vorba de sôrtea vre-unei bătălii.

* * *

Puçinú iubitoriu de petrecerile unde numai ochiulú singuru are unú rolú, am părăsitú în cu-rêndu câmpulú curselorú spre a face, însoçitú de pretinulú care-mi pusese la dispozițiune eleganta-i cabrioletă, o excursiune în împrejurimile orașului. Urmându înainte șoseaua, printre grupulú de ar-bori numitú cu emfasă pã d'urea Bănesei și rui-nele castelului neterminatú alú lui Bibescu, dincolo de care se găseșce o frumôșu vilă a propieta-

riului moșiei, lăsarămú în drépta nóstră ospătaria cu firma: la Arculú triumfalú — care n'are nimicú de triumfalú decâtu numele, căci despre arcú nu există nici unú vestigiu — zidită pe o cóstă ce domină Șoseaua și valea Colentinei, și trecurămú podulú întrându în satulú Bănésa.

La capêtulú de nordú alú satului, ce părea destulú de tristú pentru o dî de serbătóre, era unú stăvilarú unde uruitulú celorú șese roți ale unei mori țeneau isonú lăutarilorú ce odiniôrá des-fătau auçulú celorú cari veneau la Țurlóia se se ospeteze cu peșce prospêtu, în aerulú liberú alú câmpului. Dar' într'o nôpte, fie întimplare, fie rês-bunare, stăvilarulú se rupsê și pân' la diuă în loculú eleșteului plinu de peșci nu mai rêmase de câtu firulú de apă care-lú alimenta și care, curgêndu mai la vale, formézá loculú Herestrêului și scoculú dela Florésca, localitățî de petrecere în renume. Ast'feliu nu mai găsirămú decâtu trei ruine: móra, magasia și casa morii și ne întór-serămú în satú oprindu-ne la grădina din marginea șoselei. O îngrădire de stîngii șubrede, vâpsite albu, și câteva chioșchiuri unde nimicú nu te apără de razele pêtrunçetóre ale sôrelui sêu de ochii indiscreți, încă și mai pêtrunçetóri, nici verdéță, nici flori; în schimbú unú légânú și o cumpenă pentru distracție: iată ce se numeșce Grădina la aerú de sãnătate. În fundu o zidire jóșă cu unú umbrariú largú dinainte, sub care ne așe-çarămú spre a fi la adăpostú de plóia ce ne amenința.

Găsirămú încă aci pe nenorocitulú cărciu-mariú care nu demultú fusese jefuitú de o bandă de onorabilí. În sêra de 14 Februarie, pe la 8¹/₂ ôre sêra, carcimarulú se afla cu nevêsta lui și cu unú servitoriu în prăvălie, cându furá surprinși de o cêtă de 10—12 indiviđi — stilú polițenescú — cari după ce-1 legară pe tustrei i-au torturatú și scuturatú de 60—70 lei, totú avutulú ce se găsi în casa negustoriului. Femeia a moritú din cauza torturelorú, iar' tálharii sau prinsú și așcêptă ver-dictulú juraților cari de sigurú nu le vorú acorda circumstanțe atenuante. Și atátu e de mare po-terea interesului, sau a nevoiei, că cărciumariulú a rêmasu locului și-și urmézá meseria quit a fi jefuitú din nou — și de asta-dată de sigurú omorítú — dacá vr'unulú din jefuitóri va isbuti se scape mai curêndu de pușcãrie.

La spatele acesteia e »grădina la Banésa de susú« fôrte încultă. Neșce ómeni mai precepuți și mai întreprinçetóri ar' poté face din acestú locú unú centru de atracțiune cum se găseșce atátu de multe în împrejurimile orașelorú mari de aiurea, căci, dacá poziția nu e prea frumôsă, e celú puçinú pitoréșcă și poți fi aci mai departe de sgomotulú asurçitoriu alú orașului și aspira unú aerú mai curatú, cea-ce e neprețuitú după șese dîle de continuă frământare într'unú cercú nesãnêtosú.

Cându ne întorceamú, tocmai se sfêrșau cursele și împreună cu valulú de ómeni și de trăsuri ce asistaseră, întrarămú în orașu.

Șoseaua ocupată ca de obicei era și mai îngrămădită încă de acestu nou contingent și trebuia o adevărată mănunchie de adresă birjarilor noștri spre a te putea strecura fără accidentu prin această mulțime de nedescrisu, de omeni și de echipage.

Norocū că ne mai fiindu și de alegeri, șoseaua se stropise cu imbelșugare și prafu nu mai gădila nasurile delicate ale boerilor noștri, cum se întâmplase cu o săptămână mai înainte, ceia ce i-i supărase până a da de golu pe primariu, căci iată ce scria organulu oficialu alu high-lifului și oficiosu alu guvernului:

»Nimicū nu e mai frumosu ca șoseaua noastră: Aerulu curatū și lumea veselă.«

»Dar' nu trebuie să te plimbī într'o și de alegere. Politica te face să uiți totul, chiar' pe dlu primariu să uite că e prafu la șosea și că acesta trebuie udată.«

Dar' cândū vrei să reușești cu ori-ce prețu?..

* * *

Dacă poetulu Alexandrescu — La Fontaine alu nostru — ar' fi trăitū și ar' fi fostū încă în vigoarea talentului său, de sigurū ar' mai fi adăogatū încă unū mărgăritariū la salba atât de prețioasă a fabulelor sale. Nu șcim dacă Leulu și Măgariulu sau Țeranulu și Șerpele ar' fi fostū persoanele însărcinate să talmăcescă faptulū uimitorū petrecutū în ședința de la 26 Aprilū (8 Maiū) a Camerei. D. Cogălniceanu — »genialulu nostru președinte« cum ilu numește nu mai puțin geniala poeta și regină Carmen Sylva, — vorbindū în ceștiunea convențiunei cu Serbia, a fostū întreruptū de cătră unū deputatū, gazetariū, dascalū de filosofă, membru în consiliulu permanentū alu inștrucțiunei și aspirantū la portofoliū, cu întrebarea:

— Dar' d.-ta cine ești?

La care ilustrulu oratorū a răspunsū cu demnitate:

— Suntū celū care te-am stipendiatū ca să înveți

Iar' camera întregă i-a făcutū unū tărăboiū destulū de neplăcutū, de orece a trebuitū se-o ștergă: Fuga e rușinosă, dar' e sănătoasă. Ori-cătū de departe pasiunile politice ar' împinge pe cineva, nu e permisū nimenui și cu deosebire cui ar' fi în condițiunile importunului întrerupătoriū să nu scie, — odată ce întrebă — cine este Cogălniceanu.

Căci din ori-ce punctū de vedere l'amū lua, elū este una din acele figurī mărețe cari se impunū admirațiunii, precum acele piscuri uriașe se impunū ochilorū ori de unde le-ai privi, atâtū înalțimea lorū imposantă domină imprejurările. Ca omū politicū cărui i se datoiescū atâte acte mari ce vorū rămânea înscrise în istoria patriei; ca diaristū aprigū apărătorū alu desființării robiei și companionū înfocatū alu unirei țerilorū surori; deputatū în Divanulu ad-hoc, primū-ministru în diferite rânduri, auctorulū lovituri de statū dela 2 Maiū, ce a făcutū improprietărirea țeranilorū fără nici o

versare de sânge, elū nu pōte fi necunoscutū nici unui Românū, necum diaristului, politicianului, le-gislatorului; apoi ca profesorū și ca istoricū, căruia îi datorimū publicarea Letopisișelorū, acestū monumentū mărețū înălțatū trecutului, și famosulū cuvēntū introductivū la istoria patriei, cunoscința lui se impune dascalului și mădulariului Logofetei învēmētului, iar' ca oratorū omului de tribună care hasardază o întrerupere nenorocită făr' a putea avea destoncia să reziste »marelui Espada alu oratoriei noastre«, cum prea bine ilū caracterisează dl. V. A. Urechia, nici câtū în joculū luptelorū de tauri animalulū resistă agresorilorū săi.

E o mare nenorocire că pe măsură ce »nobilele figurī ale trecutului nostru« se ducū, amorțela și indiferentismulū le ia loculū și trebuie să constatămū cu dorere înmulțirea acelu feliu de omeni înaintea cărora — după cum decana diaristicei române, Gazeta Transilvaniei, dīcea cu ocazia aniversării dīlei de 315 Maiū, — »nu mai e nimicū sfântū; ei își batū jocū de totū trecutulū poporului românū, ridū cândū le vorbescī de marile idei cari au însuflețit pe Romāni în diferite epoce... Pentru ei totū au fostū numai neșce simple comedii, chiar' și sacrificiele aduse de cătră Romāni pe altariulū națiunei.« Incapabili cu totulū de a sēmți acelu focū sfântū alū entusiasmului.« ce însuflă generația trecuta, ei n'au fostū în stare de câtū să inspire lui Eminescū versuri ca cele ale Epigonilorū sau ca cele următoare, în cari suntū zugrăviți cu cea mai deseversită fidelitate:

Voi sunteți urmașii Romei? Neșce rei și neșce fameni
I-e rușine omenirii să vă dīcă voue omeni!
Și această ciună în lume, și aceste creaturi,
Nici rușine n'au să iee în smintitele lorū guri
Gloria nēmului nostru spre a o face de ocară...
Indrāsescū ca să rostescă chiar' și numele tēu, țēră!..
La Paris, în lupănare de cinisme și de lene,
Cu femeile-i perdute și-n orgiile-i obscene,
Acolo v'afī pusū averea, tineretēle o-a storsă:
Ce a scosū din voi Apusulū, cândū nimicū nu e de scosū?
Ne-afī venitū apoi, dreptū minte o sticlū de pomadā,
Cu monoclu 'n ochiu dreptū, armā bețișorū de promenadā,
Veșcești fāră de vreme, dar' cu creerū de copilū,
Dreptū știință — avēndū în minte vre-unū valsū de Balū-Mabilū..

* * *

În fața concurenței ce petrecherile în plinū aerū trebuia să-i facă, Teatrulū Naționalū și-a închisū Dominecă 29 Aprilū (11 Maiū) porțile cu »Lucia« și cu d.-ra Carlota Glücksmann, care ne-a revenitū din Italia, unde s'a făcutū cunoscută sub numele tradusū în limba lui Dante: Feliciani. Era și tēmpū, căci reprezentanțiile de beneficii înșghebate în tōtă graba și din totū soiulū de șpectacole începuseră să ne cam plictisescă.

Intr'adeverū, chiar' în acea-și și o revistă militară mi se presintasē în grădina Cismegiului. Sē ne înțelegemū! Nu e vorba de vr'unū genū literarū, cum suntū piesele cu difilari, în cari aceiași soldați se 'nvētescū pe după fondalū la infinitū spre a mārī grosulū armatei de pe scenă; nici de vre-o publicație periodică specială, ci de împărțirea gardelorū militare în prezența capului statului, cunoscută odinioră sub denumirea de »rēsvodū.«

La ora 11 diminéța mulțimea umplea aleele principale ale grădinei unde acésta revistă s'a făcut în fața regelui și a moștenitoriului presuntiv, în sunetul dobelor și al musicelor.

Acésta n'a fost de-alt'feliu decât un feliu de »avant-gout« pentru revista dela 10/22 Maiu, aniversarea încoronării ce a fost s'erbătorită după programul obicinuit: deșceptarea locuitorilor prin 21 salve repeđite asupra orașului după înălțimile délului Spiréi; la ora 10^{1/2} »Te-Deum« la Mitropolie în prezența regelui și cu acompaniamentul hotărâtelor 101 lovituri de tunu — nu garantăm exactitatea cifrelor — iar' după o oră defilarea trupelor pe bulevardul Academiei.

Tribunele ce se ridicase ca în totu-de-a-una în drepta și în stanga intrării principale a palatului Universității și preste drumu de pavilionul regal, — lângă care statul-majoru ia locu în gürulu Regelui, în fața statuei lui Michaiu-Vitezulu, — erau întesate de unu publicu căruia nu i se ureșce de-a vedea repeđindu-se din anu în anu același spectacolu, deschisu de elevii scóloru secundare și încheiatu de bateriele de tunuri: dreptulu precedendu forța séu forța urmându dreptulu?

Séra spectacolulu e pučinu mai întesantü. Incă de cu vreme quartirele mărginașe și stradele centrale își revarsă populațiunea asupra celoru două-trei strade principale, ce încep a fi inundate de lumină. Gazulu aerianu se mlădiază la combinațiunea a totu felulu de efecte de lumină, ce garnisesă fațadele diferitelor zidiri. Arcuri de focu, sori, brăe și inscripțiuni în flacări dau bulevardulu și Calei Victoria unu aspectu feericu. Naturalmente piața palatului era cea mai iluminată, dar' fără gustu. Cătu despre lumina electrică de care se făcea atăta hazu, a făcutu unu fiașco completu: Grădina Cismegiului lăsată numai în nădejdea ei, avea unu aspectu vrednicu de milă și am regretatu viu arcurile de focu ce altă-dată alcătuiau de-asupra aleei principale o boltă nesfârșită de flacări și candelile colorate ce formau lanțuri și panouri și înconjurau laculu cu unu briu de stele multicolore. Singurul lucru reușitu a fostu retragerea militară cu torte, ce de astă-dată se înlocuiseră — și prea bine sa făcutu căci ne-a scăpatu de fum și de pericolu — prin lampi. La ora 9 musica se audă apropiindu-se și o mulțime de balone luminate apărü la cotitura besericei Crețulescu, umplându ulița dintr'o margine la alta. Tóte musicile militare formându o capelă monstră înaintau escortate de soldați portându fanale și lampi de diferite forme și color și pătrunsăr în cea mai perfectă ordine în curtea palatului unde în prezența Suveranilor apărü în balconulu salei tronului, întonară imnul regalü, o bucată de concertu, rogațiunea de séră și apoi dñorile. După spech-ul membrulu consiliulu comunalu aflatu în capulu manifestațiunei civile ce însoția pe cea militară, cortegiulu porni în aceeași ordine în care venisē, urmatu de unu nesfârșitu curențu de poporü uriașu, neresistibilu, nestrăbătuțu, resturnându în cale-i totu cei-ar' fi statu în potrivă.

Adăogați la acésta explosiunile afară din cale puternice ale bombelor de dinamită, șueratul ascuțitu al rachetelor și pocniturele ploilor de stele produse de focurile de artificie din Cișmegiu, — cari, cu tóte aceste nici ele n'au fostu mai reușite estimpü — și veți avea o idee despre o asemenea s'erbătore.

Lumea a umplutu ulițele până târđiu și ve potei închipu dacă era multă, spunendu-ve că tóte celelalte strade ale orașului remaseseră pustii și că nici o cămăruță, cătu de încomodă, nu se mai găsia neocupată pe la hotelurile și hanurile de cari de-alt-mintrelea avemü prea destule, atātu era de mare afluența provincialilor, cari profitându de siguru de reducerea tarifelor pe liniile nóstre ferate deseră năvală asupra capitalei.

* * *

Incă și mai numărósă de cătu acésta mlțime ce curgea valü și te ducea strivindu-te, neputinciosu se resisit curențulu, era cea de Joi, 17/29 Maiu, la bălcuulu anualu alü Moșiloru, ce se face la capulu »podulu tērgulu d'afară,« pe ambele laturi ale șoselei ce duce la Pantelimonu și în acelu patru-latoru a căru lature din fundu e grădina Heliade. Dar' aci ne mai aducemü aminte, cu acésta ocașiune, despre neuitatulu părinte alü literaturii române proprietariulu loculu.

Joi e ziua de gală a Moșiloru, ce tēnu o săptămână încheiată, acésta dñ fiindu hotărâta vísitei domnesci. Odinioră se construia la intrarea în bălcu unu pavilonu de verdēță, unde suverani și persónele invitate descindeau după visita bălcuulu. Astădñ acésta dñ a ajunsu unu feliu de s'erbătore tradițională și se te ferescă sfântulu se ai vre-o daraveră Joi după ameză, fie cu administrația, fie cu particularii, căci găsești tóte ușile închise, toți pe cari îi cauți fiindu duși la Moși.

De-alt'feliu nu cunoscü nimicü mai plicticosü decât o preumblare la Moși într'o dñ de Joi. Ne mai găsindu-se trăsuri, a trebuitu se ne mulțămimü cu serviciile nepromte ale companiei tramvaelorü, căci ne-a apucatü séra până se sosimü, atātu din cauza aglomerării a totu felulu de echipage ce împedecau circulațiunea cătu și a îndelungatelor așceptări la întersecții a vagónelorü ce se întorceau góle cu duzinele. Deja pân' a nu ajunge la capulu podulu unde tramvaiulu se opresce, sgomotulu niē ame-șisē. Tóte balcónele și ferestrele caselorü erau pline de privitorü iar' valurile de ómeni cari se întorceu, învörtindu din hărăitori sau suflându în totu felulu de cimpóie, de fluere și de trîmbițe, producătoare de sunetele cele mai ascuțite și mai barbare, făceau unu sgomotu asurđitoriu. Dar' în bălcu? . . . Unu șarivarü uriașu, o larmă năprasnică, unu spectacolu ameițitorü de nedescrisü, desfidându tóte penele. Atăta îmbulzélă și atăta vuetü, cătu se-ajungă pentru unu anu întregü. Și nici unu punctu care se poți avea o privire mai generală! Valuri continue de ómeni și lanțuri nesfârșite de trăsuri, ce abia potü înainta cu unu pasu după o îndelungă așceptare, Unu huetü, unu țipetü, o învâl-

mășelă, unu haos, cum numai infernul lui Dante ne pôte da o idee: tote soiurile de muzică discordante și de reclame țipătoare învîtîndu publicul în șatrele cărora abia le potemu zări firmele pe de-asupra capetelor mulțimei, în care suntem îngropați, perduți ca între două valuri cari de cari mai umflate: barace de turtă dulce, de jucării, de comediant, panorame de bătalii și de orașe, muzee istorice, anatomice și zoologice, fotografii à la minut, cărciumi, etc. grămădi de balone transparente, în toate colorile și cu totu felul de inscripții, legănându-se în aer; mai sus de aceste stégurile tricolore ridicate în capul prăjinelor înalte fălăind în vîntu, iar' și mai sus încă câte unu balon scăpatu perdendu-se în adencul cerului, ce înfășură la orizontu, colo 'n apus, acestu tablou înecat în prafulu cenușiu cu unu brîu de cea mai dulce lumină aurie și-lu acopere cu unu nemărginitu coviltir albastru, trecîndu prin toate tonurile, de la cel mai claru, pân' la cel mai închis — colo la orizontulu opus.

Cîndu am ajunsu la grădina Heliade, însesare bine. Acesta însu nu împedea pe iubitorii de chefu să-și continue petrecerea și cu mai multă voie bună, căci

... cine nu șie că noptea-i tîmpulu cîndu
Deșertă omulu cupa plăcerilor pe rîndu?
A sôrelui lumină vederea ne orbeșco
Pe cîndu lumina lunii blîndu inimii vorbeșco

și luna se și arătase strălucîndu ca unu cornu de aur pe unu colțu alu cerului, singurul imposibilu la totă acestă larmă infernală.

Cimpóiele, viorile, flășnetele, fluerele, totă colecția instrumentelor musicale îndemnau pe ómeni la bătură séu la jocu, împrejurulu meselor bătute în pămîntu séu întinsu pe iérba verde, iar vinulu curgea în spume în ólele noué, ce odată deșerte se spargu de pămîntu. După o privire aruncată jocularilor de ruletă și de belciuge, ne întorseram în bălcíu, oprindu-né la berăria lui Oppler, unde o orchestră cânta înzădaru »Deșteptă-te, Române!« căci nimeni n'auđia, într'atátu vuetulu generalu era asurđitoriu. Ací, preste drumu, era unu pavilonu elegantu, singurul în totu bălcíulu care merita se atragă privirea prin felul construcțiunei: Era alu Societății de basaltu, și rémasese aprópe golu, într'atátu fabricațiile sale avuseseră căutare.

Cu toate aceste mai mulțamită de câtu toți a rémasu de siguru compania tramvaelor, căreia îi va trebui câteva ȓile ca să-și închee socotelile ȓilei, ale cărei încasări pôte se fi trecut de 100.000 de lei...

Și mai refusă se construésca linii noué, așa că primăria a trebuit se-i intenteze acțiune pentru ca justiția se-o condamne la acestă! Iată de siguru o companie care nu-și înțelege de locu interesele, cea ce ne miră cu atátu mai multu, că societatea e străină.

Iar' cel mai păgubit am fostu eu, căci, înțelegeți că din totu acestu sgomotu a trebuit se mé alegu cu o strașnică durere de capu, ce nu mi-a trecut nicí până astăȓi.

A. C. ȘOR.

DIVERSE.

Cronică. — Asociațiunea transilvană a primitu și estu-anu dela institutul de credit și economii »Albina« din cuota menită pentru binefaceri și scopuri culturale o sumă de 500 floreni pentru acoperirea trebuințelor curente a școlei civile de fete; și alte 500 fl. pentru crearea de 10 stipendii a 50 fl. pentru elevele internatului.

A duna generală a asociațiunei, în urma cererei despărțămîntului XVII. din Reghinu săsescu, sa decisu a se tene în luna Augustu la Reghinu, și luándu în considerare mai alesu a împregiurărilor locali și ale regiunei respective, terminulu acesteia se se determine mai de-aprópe în cointelegere cu subcomitetulu respectivu și cu p. t. inteligința română din Reghinu și giuru.

Direcțiunea școlei civile de fete a asociațiunei a reportatu, că inspectorulu regescu a asistatu la prelegeri și și-a esprimat deplina sa mulțumire atátu cu privire la mersulu invetămîntului câtu și la internatu. Progresulu în invetămîntu și starea morală e normală, și cu greutățile întemperate cu elevele, venite mai tårdiu dela institute străine au dispărutu. Progresulu preste totu e îmbucurătoriu.

La universitatea din Clușiu au fostu premiați pentru lucrări de valóre literară următorii studenți románi: Ștefanu Munteanu dela facultatea juridică cu 100 fl.; G. Precupú dela facultatea filosofică cu 50 fl și Ambrosie Chețianu dela facultatea matematică cu 100 fl.

În institutul agronomicu reg. ung. din Clușiu-Mănăsturu suntu vacante pentru anul școlar 1890—1891 ȓece locuri libere și cinci de plată. Pentru locuri libere potu competi numai tineri lipsiți de mijlóce din Transilvania. Dela petenți se cere se fie absolvenți de șesé clase gimnasiale séu reale, séu abiturienți ai vre-unei academii comerciale. Taxa pentru locurile de plată e de 20 fl. pe lună.

Vaccinarea în contra turbărei. Pe lângă facultatea de medicină din Bpesta sa înființatu unu institutu provisoru pentru vaccinare în contra turbărei. Cei mușcați de căni turbați se întretenu gratuitu 14—21 ȓile în acestu institutu, decă prin certificatu officiosu dovedescu, că suntu lipsiți de mijlóce. Copii mușcați au se fie trimiși cu unu însoțitoriu, care de asemenea va fi întretenu în spitalu. Călétoria pre căile ferate ale statului e de totu gratuită, iar' pre celelalte căi și pe vaporu cu o reducere de 50%.

Banconotele de stat de 1 fl. din 1 Ianuarie 1882, se mai primescu în schimb de cătră casele statului numai până la 18/30 Juniu 1870. Decí cei cari au hárții de unu florenu de cele vechi se îngriésca ca se și le schimbe până la terminulu numitu.

Rubricile pașapórtelor de vite dela 1 l. c. au se se umple și cu textu ugurescu. Contra celor

ce nu voru face așa, se va porni cercetare disciplinară, iar' contra celor, ce nu se potu pedepsi pre cale disciplinară se va aplica o amendă în bani până la 100 fl. v. a.

Constituțiunea patriei. Prin o ordinațiune ministerială adresată tuturor autorităților besericesci și tuturor inspectorilor școlari se impune ca se dea mai multă atențiune studiului constituțiunei patriei în școlile populare — propunându-se acestu studiu în măsură prescrisă prin lege în toate institutele de învățământu din patriă.

Autori români în bulgăresce. Dlu Butoff, studentu bulgaru, au tradusu în limba bulgărescă mai multe bucăți din autorii noștri cei mai principali, ca Alexandri, Eminescu, Gane, Slavici, D. Zanfirescu etc. Aceste traduceri voru apăre în suplementulu literaru alu unui diaru cotidianu din Sofia.

Unu vechiu sarcofagu. În Velm, aprópe de Gutenhof, lângă calca ferată s'a descoperitu în câmpu unu sarcofagu compus de petrii vechi române. În sarcofagu s'a găsitu unu scheletu bine conservatu la care se vedeau bine șirurile de dinți complete. S'au mai găsitu în sarcofagu resturi de sticlă, unu vasu de bronzu, unu pintene de bronzu, o lance de feru, unu cuțitu ș a. Cându s'a scosu scheletulu, s'a aflatu, că basa sarcofagului e o petrá cu inscripțiunea întórsă în josu. Inscriptia amintesce de unu Julius Valerius, unu veteranu alu legiunei a X., precum și de soția lui și de fiulu lor.

Miluiti ca se fiti miluiti! Pentru dearsii din comuna romănescă Selicea a collectatu dlu Dr. Em. Elefterescu din București 28 franci=13 fl. v. a dela următorii domni: 1. Dr. Em. Elefterescu 5 franci, 2. Ionu Ravici 5 franci, 3. Dr. Alesandru Mironescu, profesorú de teologie 5 franci, 4. Dr. Pimen Georgescu profesorú de teologie 2 franci, 5. Ionu Vamesu 1 francu, 6. Haralambie Antinescu 1 francu, 7. Ionu Popasu 2 franci, 8. Constantinú Nicolau 2 franci, 9. S. Danielu, 2 franci, 10. C. Georgescu 1 francu, 11. George Hohoi 2 franci.

Bibliografiă. — În editura librăriei Nicolae I. Ciurcu, Brașovú, a apărutu *Istoria Ungariei* pentru clasele secundare inferioare, școlile pedagogice și civile, în romănesce de Vasile Goldiș profesorú, după Ludovicu Mangold. Opolu conține 195 fețe de tipariu și mai multe charte și ilustrațiuni.

— La subscrisulu se află:

1. Istoria revelațiunei divine, tom. I. cu prețu redusu de 2 fl. — 2. Istoria revelațiunei div., tom. II., cu 2 fl. — 3. Predice populare pe tóte Dominicile anului, tom. I. și II. cu 2 fl. — 4. Predice populare pe tóte sərbătorile cu prețulu de 1 fl. — 5. Predice ocașionale pentru diverse ocașuni cu prețulu de 1 fl. — Doritori de a avé aceste opuri se binevoiescă a se adresa la subscrisulu în Blașiú, trimițendu 1 fl. 5 cr. d. esemplariu din predice, iar' din istoria revelațiunei div. 2 fl. 5 cr. și se va poté primi opolu fără spese postale sub legătură crucișă. — Gavrilu Popu, canonicu metropolitanu.

Glume. — Unu gugumanu obrasnicu.

„Unu gugumanu obrasnicu mereu me urmăreșce“
„Așu vré se fugu, se scaju, și elú me totu pândeșce;“
„Așa se plânge Zina mamei pre iubite
Cu vorbe dureróse de lacrimi înadite.

Și mai era de față o prietină a ei
Erau deci prin urmare, una, dóuë, trei,
Și-apoi se sfătuiră trei zile și trei nopti
Până ce aflară, unu leacu de idioti.

Zinuța se găteșce, ia haine mai alese
Sărută fruntea mamei și la plimbare iese,
Dar' ce se veđi minune, cu elú sa întâlnitu
Nici bine n'apucase din casă de a eștu.

Zinuța ti zimbeșce, și ride înc'o lécă
Elú stă uimitu pe gânduri, spre dinsa apoi plécă:
„Permisú se vé petrecú?“ intrébă elú cu greu,
„O, da, trei pași în urmă și vină în livreu.“

C. Savu-Săvuleanuú.

Bulevardiada. O domnișórá plină de fardú.
Frumósa nopței de bulevardú,
Vede unu tinéru, bunú de deochiú,
Ce-avé o sticlă numa 'nt'unu ochiú.
— Cum ți se pare astú june chiorú,
Íi dice-o fetá de tagma lorú?
— Ce se-ți spunú, soro, răspunsé ea,
Mie-mi placú orbiú iubita mea.



Spiritualú. — Cređi
d-ta că suntu spirite?
— Ba nu.
— Prin urmare dară
nici d-ta n'ai spiritú.

Proprietariu, Redactoru răspundetoriu și Editoru: NICOLAE F. NEGRUTIÚ.